

ÎMPĂCAREA VICTIMEI CU FĂPTUITORUL – CAUZĂ CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ

THE VICTIM'S RECONCILIATION WITH THE PERPETRATOR – CAUSE THAT REMOVES OFFENCE LIABILITY

CZU: 342.922:343.13:342.9(478)(094.4)   <https://doi.org/10.59295/spd2025j.22>

Ianuș ERHAN

ORCID: 0000-0003-4110-8133

E-mail: ianuserhan@yahoo.com

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The legislator established certain causes that exclude contraventional liability, by removing them, and in the given situation we are in the presence of one/some contraventions committed, however, the perpetrator as a result of certain conditions is not attracted to contraventional liability.*

They are a category of misdemeanors where the victim can be, namely: in the case of insult when the honor, dignity of the person or their moral-psychological state is threatened (moral damage) or in the case of bodily integrity damage when the person's state of health is threatened (physical damage), or in the case of intentional damage/destruction of foreign property by attacking the property right or other real rights of the victim over his property (material damage).

Reconciliation between the victim and the perpetrator can be at different stages, respectively, it is not reached when the complaint is not filed, and the investigating officer cannot initiate the contravention case, or when the complaint was initially filed, the contravention process started, and, subsequently, by withdrawing the complaint, it ceases.

Keywords: *contravention, contravention liability, victim, perpetrator, contravention process, investigating officer, court of law.*

INTRODUCERE

Răspunderea contravențională și procedura de atragere la răspundere contravențională fac parte din reacția statului față de persoanele ce se fac vinovate de comiterea unei contravenții sau mai multe.

Orice formă a răspunderii juridice, inclusiv a celei contravenționale, decurge în mod obiectiv din săvârșirea unei fapte ilicite, care naște dreptul statului de a aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică încălcată și obligația făptuitorului de a suporta consecințele faptei comise [1, p. 23].

Răspunderea contravențională este materializată prin sistemul de sancțiuni contravenționale care este unul distinct, format de-a lungul anilor, cu sancțiuni de bază și sancțiuni complementare, cu sancțiuni proprii doar dreptului contravențional, iar sancțiunea contravențională sub formă de amendă fiind cea mai aplicată sancțiune/pe-deapsă din Republica Moldova.

Profesorul Guțuleac V. vorbește despre inevitabilitatea răspunderii contravenționale, ca principiu de bază al dreptului contravențional care „presupune restabilirea ordinii de drept și repararea pagubei pricinuite ca urmare a săvârșirii unei contravenții”, însă recunoaște că „în funcție de caracterul antisocial al faptei comise, caracteristica autorului ei, etc., acestuia îi poate fi sau nu înlăturată răspunderea contravențională” [2, p. 139-141].

Legiuitorul a stabilit anumite cauze care exclud răspunderea contravențională, prin înlăturarea acestora, iar în situația dată suntem în prezența unei/unor contravenții comise, însă, fãptuitorul în rezultatul anumitor condiții nu este atras la răspundere contravențională.

Una dintre aceste cauze este *împăcarea victimei cu fãptuitorul*, or, acesta este un act discreționar care vizează doar relația/raportul conflictual stabilit dintre victimă (victime) și persoana (persoanele) ce au comis contravenția (contravențiile) și care este obligatoriu pentru autoritatea competentă de a examina cauza contravențională. Respectiv, spre deosebire de alte cauze care exclud răspunderea contravențională aplicarea căroră ține de decizia unilaterală a autorității competente, împăcarea părților nu poate fi respinsă sau neacceptată de către agentul constatator sau instanța de judecată.

METODOLOGIE UTILIZATĂ

La realizarea studiului dat au fost utilizate mai multe metode științifice, și anume: *metoda sistemică* prin intermediul căreia este analizată procedura de împăcare a victimei cu fãptuitorul, caracteristicile și condițiile de aplicare a acestora; *metoda empirică* a fost aplicată pentru a observa și deduce principalele trăsături caracteristice ale procedurii de împăcare a victimei cu fãptuitorul, drept cauză care înlătură răspunderea contravențională; *metoda comparativă* a fost folosită pentru a determina caracteristicile distincte dintre procedura dată aplicată în dreptul contravențional și cea aplicată în dreptul penal, cât și dreptul procesual penal; *metoda logică* include abordarea argumentelor și propunerilor înaintate prin anumite demonstrații temeinice și consecvente cu accent pe aspectele de aplicabilitate a procedurii descrise; *metoda teleologică* prin care s-a explicat conținutul celor mai importante prevederi din legislația națională prin determinarea scopului urmărit de actanți atunci când au fost adoptate și puse în aplicare.

Rezultate și discuții. Articolul 26 din Codul contravențional (*în continuare – CCon*) prevede cauzele care înlătură răspunderea contravențională, iar lit. c) stabilește împăcarea victimei cu fãptuitorul.

Procedura împăcării are particularitățile sale distincte, cât și anumite curențe, dar și aspecte interpretabile. Conform datelor statistice ce vizează doar activitatea Poliției pentru anul 2022 au fost 1300 de cauze contravenționale, în anul 2023 alte 1447 de cauze contravenționale, iar în anul 2024 – 1166 de astfel de cauze, încetate în baza procedurii de împăcare a victimei cu fãptuitorul.

Detaliat informația statistică se prezintă în felul următor: art. 69 (a. 2022 – 717, a. 2023 – 445, a. 2024 – 302); art. 78 (a. 2022 – 111, a. 2023 – 158, a. 2024 – 80); art. 104

(a. 2022 – 194, a. 2023 – 126, a. 2024 – 92); art. 105 (a. 2022 – 96, a. 2023 – 174, a. 2024 – 124); art. 242, alin. (1) (a. 2022 – 182, a. 2023 – 538, a. 2024 – 568).

După cum determinăm este un număr deloc neglijabil, deoarece finalitatea acestor cauze, de cele mai multe ori ar fi presupus sancționarea făptuitorilor.

Prin „victimă” CCon înțelege „persoana fizică sau persoana juridică căreia, prin contravenție, i-au fost cauzate prejudicii morale, fizice sau materiale” [3].

Nu toate contravențiile pot avea victimă, iar cele mai multe dintre acestea atentează la relațiile sociale (obiectul juridic nemijlocit) din anumite domenii ocrotite de norma legală cum ar fi: protecția mediului, domeniul agricol și sanitar-veterinar, activitatea de întreprinzător, ordinea și securitatea publică, siguranța circulației rutiere etc.

Însă sunt o categorie de contravenții unde poate fi victima, și anume: în cazul injuriei atunci când se atentează la onoarea, demnitatea persoanei sau starea moral-psiho-logică a acesteia (prejudiciul moral) sau în cazul vătămării integrității corporale când se atentează la starea de sănătate a persoanei (prejudiciul fizic), sau în cazul deteriorării/distrugerii intenționate a bunurilor străine prin atentarea la dreptul de proprietate sau alte drepturi reale ale victimei asupra bunurilor sale (prejudiciul material).

Articolul 387 CCon (Victima) care prevede drepturile acestea, în alin. (3), lit. a) indică că are dreptul „la înregistrarea neîntârziată a cererii sale în modul stabilit, la soluționarea cererii de către agentul constatator, la informare privitor la decizia adoptată”, iar la lit. c) a aceluiași alineat, că are dreptul „să-și retragă cererea în cazurile prevăzute de lege” [3].

Victima își realizează drepturile și își execută obligațiile personal ori prin reprezentanți, în condițiile legii. Dacă victima este un minor sau o persoană în stare de ireponsabilitate, drepturile ei sunt realizate de reprezentanții săi legali.

Prin „făptuitor” sau „persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional”, poate fi considerată persoana fizică, față de care există anumite probe, precum că ea a săvârșit o contravenție. Persoana care a comis o faptă antisocială periculoasă și față de care a fost intentată procedura contravențională are statut juridic de făptuitor până la încheierea procesului-verbal cu privire la contravenție [4, p. 105], cât și altor acte procesuale prin care este primită decizia pe caz, cum ar fi: decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator; decizia asupra cauzei contravenționale; chitanța de încasare a amenzii la locul constatării contravenției; ordonanța motivată a procurorului privind pornirea procesului contravențional, în legătură cu refuzul începerii urmăririi penale, încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenție; hotărârea judecătorească contravențională.

Ce ține nemijlocit de împăcarea victimei cu făptuitorul care este una personală, prin prevederile art. 29 CCon este stabilită lista de contravenții pentru care se aplică această procedură, fiind una exhaustivă, și anume:

1. Articolul 69 – Injuria, adică exprimarea verbală, scrisă sau nonverbală, inclusiv prin desen sau imagine, care ofensează intenționat persoana și care contravine normelor de conduită general acceptate într-o societate democratică, inclusiv injuria adusă în

mass-media sau prin intermediul unui sistem informatic, cât și cea săvârșită din motive de prejudecată;

2. Articolul 78 – Vătămarea integrității corporale, dacă este neînsemnată sau ușoară;

3. Articolul 96 – Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, alin. (1) lit. a), exprimată prin încălcarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe, săvârșită prin punerea la dispoziția publicului sau comunicarea publică, fără drept, inclusiv în formă electronică, a operei, a unui obiect al drepturilor conexe sau a drepturilor *sui generis* ale producătorului unei baze de date și alin. (3) – falsificarea, producerea, distrugerea, utilizarea sau comercializarea ilicită a marcajelor de control, dacă aceasta nu constituie infracțiune;

4. Articolul 97 – Utilizarea ilegală a mărcii;

5. Articolul 97¹, alin. (1) – Utilizarea ilegală a denumirii de origine a produsului și a indicației geografice;

6. Articolul 97² – Utilizarea ilegală a denumirilor specialităților tradiționale garantate;

7. Articolul 98 – Utilizarea, la marcarea produselor, a unor indicații false ori înșelătoare;

8. Articolul 99 – Încălcarea dreptului exclusiv al titularului brevetului de invenție sau al titularului modelului de utilitate;

9. Articolul 100 – Încălcarea dreptului exclusiv al titularului de drept asupra desenului sau modelului industrial;

10. Articolul 101 – Încălcarea dreptului exclusiv al titularului brevetului pentru soi de plantă;

11. Articolul 102 – Încălcarea dreptului exclusiv al titularului topografiei circuitului integrat;

12. Articolul 103 – Încălcarea drepturilor de autor asupra invenției, topografiei circuitului integrat sau desenului/modelului industrial;

13. Articolul 104 – Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine;

14. Articolul 104¹ – Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor proprietate comună a asociațiilor de coproprietari în condominiu;

15. Articolul 105 – Sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului;

16. Articolul 242, alin. (1) – încălcarea de către conducătorul de vehicul a regulilor de circulație rutieră soldată cu deteriorarea neînsemnată a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri ori cu cauzarea de vătămări corporale neînsemnate victimei.

După vedem sunt șaisprezece componente de contravenții pentru care poate fi aplicată această procedură. Doar că, în ordinea data de idei, nu este clară logică legiuitorului, fiind posibil de extins aplicarea acestei proceduri și în privința altor contravenții asemănătoare, de exemplu, calomnia (art. 70, alin. (1), ultragierea medicului sau a lucrătorului medical (art. 77², alin. (1), actele de persecuție (art. 78²), huliganismul nu prea grav atunci când victima este persoana fizică aflată în spațiul public (art. 354) și altele.

Împăcarea victimei cu făptuitorul în dreptul contravențional a fost preluată din dreptul penal. Astfel, prin analogie Codul penal (*în continuare – CP*) în art. 109 prevede procedura de împăcare a părților ca una dintre cauzele ce înlătură răspunderea penală și care nu se atribuie la cazurile de liberare de răspunderea penală, fiind două categorii distincte. În afară de împăcarea părților la categoria de cauze care înlătură răspunderea penală, mai sunt prevăzute amnistia și grațierea.

Astfel, împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința ei nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca urmare a împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani. Împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare [5].

Este necesar de0 specificat că persoana deși este atrasă la răspunderea penală în final, în urma aplicării prevederilor CP cu privire la împăcare, este liberată de aceasta. Deci, putem identifica următoarea situație: că atragerea la răspunderea penală nu neapărat se finalizează cu răspunderea penală. Astfel, dacă abordăm acest lucru în cadrul aplicării instituției împăcării într-un proces penal, atunci vedem că este o situație paradoxală, deoarece se cunoaște că în cazul aplicării prevederilor art. 109 CP, fapta se demonstrează că a fost săvârșită de persoana vinovată și se recunoaște vinovăția celui vizat în ordonanța procurorului sau sentința instanței de judecată, însă ca finalitate, spre exemplu, în cazul sentinței prin partea dispozitivă, persoana este liberată de răspundere penală prin încetarea procesului penal [6, p. 37].

Făcând referință la legislația României, autorul Glavan B. determină condițiile de aplicare a procedurii de împăcare a părților numai în cazul în care sunt îndeplinite următoarele condiții: a) împăcarea părților trebuie să intervină în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede că împăcarea părților înlătură răspunderea penală; b) împăcarea trebuie să se facă între persoana vătămată și infractor; c) împăcarea trebuie să fie explicită; d) împăcarea trebuie să fie personală; e) împăcarea trebuie să fie totală, necondiționată și definitivă; f) împăcarea trebuie să intervină cel mai târziu până la rămânerea definitivă a hotărârii cu privire la infracțiunea săvârșită. Efectele juridice ale împăcării părților constau în înlăturarea răspunderii penale și în stingerea acțiunii civile [7, p. 76].

Ce ține de procedura contravențională, pornim de la regula generală stabilită în art. 440 CCon (Procesul de constatare a faptei contravenționale și atribuțiile agentului constator) care determină: „Constatarea faptei contravenționale înseamnă activitatea, desfășurată de agentul constator, de colectare și de administrare a probelor privind existența contravenției, deciziei privind examinarea contravenției în temeiul constatării agentului constator sau procesului-verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere, a dosarului, după caz, funcționarului abilitat să examineze cauza contravențională, din cadrul autorității din care face parte agentul constator, în instanța de judecată sau în alt organ spre soluționare” [3].

La rândul său, autoritățile competente de a constata și examina contravențiile sunt determinate de articolele 400-423¹¹ din CCon, iar art. 400 care prevede competența Ministerului Afacerilor Interne, la alin. (1) stabilește lista de contravenții care se constată și se examinează de către poliție, respectiv, înregistrarea, documentarea, acumularea probelor prin realizarea acțiunilor procesuale și primirea decizie pe caz va aparține agentului constator din cadrul subdiviziunii de poliției, competent din punct de vedere teritorial, desemnat pentru examinarea unei anumite contravenții de către conducerea subdiviziunii din care face parte, în privința următoarelor articole 69, 78, 96, 99, 100, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 242 alin. (1) CCon din lista celor șaisprezece contravenții menționate mai sus.

Contravențiile prevăzute la articolele 97, 97¹, 97², 98 se constată și se examinează de către Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor (art. 408 CCon).

La rândul său, contravenția prevăzută la art. 104¹ se constată de către organele specializate ale administrației publice locale.

Analizând prevederile de mai sus determinăm că, doar autoritățile date pot aplica procedura de împăcare a victimei cu făptuitorul, celelalte autorități neavând competența de a examina contravenții pentru care această procedură se aplică, cu toate că, în continuare, vom vedea că reglementările date care au un caracter general sunt interpretabile.

Inițial agentul constator este sesizat prin plângere sau denunț ori se autosesizează când dispune de informații suficiente pentru a considera cu un grad înalt de probabilitate că este comisă o contravenție sau a fost comisă cu ceva timp în urmă, fie contravenția este constatată în exercitarea atribuțiilor de serviciu (de control, de verificare, patrulare, reacționare la chemările cetățenilor etc.).

În cel mult 15 zile de la data sesizării sau autosesizării, agentul constator este obligat să verifice sesizarea, să întreprindă măsurile/acțiunile procesuale ce se impun și să emită decizia asupra cauzei. Atunci când acesta are competența doar de a constata contravenția și acumula materialul probator, în termenul de 15 zile se încadrează și pregătirea deciziei asupra cauzei contravenționale, organizarea ședinței de examinare și primirea deciziei pe caz, fie de sancționare sau încetare a acestuia, de către agentul constator care are competența de examinare (de cele mai multe ori sunt conducătorii autorităților publice în care activează agenții constatori).

Totodată, legislația contravențională prevede expres că „Procesul contravențional se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul contravențiilor prevăzute la art. 69, 104–107” [3], dintre care, după cum am stabilit mai sus, injuria (art. 69); distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine (art. 104); distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor proprietate comună a asociațiilor de coproprietari în condominiu (art. 104¹); sustragerea în proporții mici din avutul proprietarului (art. 105), cad sub incidența procedurii de împăcare a victimei cu făptuitorul.

Un alt aspect distinct este determinat de prevederile alin. (4¹) al aceluiași articol 440 CCon, care prevăd că prin derogare de la prevederile generale analizate supra, în cazul în care faptele contravenționale specificate la art. 96 alin. (1) lit. a) și alin. (3) și la art.

97–103, cu excepția contravenției prevăzute la art. 97¹ alin. (2), au fost stabilite de către agentul constator, acesta notifică titularul de drepturi sau autoritatea abilitată conform Legii privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate [8] despre cele constatate” [3].

Dacă titularul de drepturi sau autoritatea abilitată conform prevederilor legii menționate, în termen de 15 zile lucrătoare de la data primirii notificării, nu depune plângerea prealabilă, agentul constator nu începe procesul contravențional în conformitate cu prevederile CCon. Astfel, actul declanșator al procesului contravențional în cazul contravențiilor menționate este plângerea prealabilă depusă în termenul stabilit.

În acest sens, agentul constator poate porni procesul contravențional doar dacă este sesizat prin plângere de către victimă, titularul de drepturi sau autoritatea abilitată, nu și prin alte modalități de sesizare sau autosesizare.

Astfel, din lista de contravenții pentru care poate fi aplicată procedura de împăcare a victimei cu făptuitorul, doar în privința contravențiilor prevăzute de articolele 78 și 242, alin. (1) CCon agentul constator va iniția procesul contravențional fără plângerea victimei.

În situația când plângerea a fost depusă, examinată și în baza acesteia a fost inițiată cauza contravențională, iar după a fost retrasă până la primirea deciziei pe caz, procesul contravențional urmează a fi încetat conform procedurii. Astfel, victima poate să-și retragă plângerea în condițiile stabilite de legislație.

Astfel, art. 446 CCon (Cazurile în care nu se încheie proces-verbal cu privire la contravenție), prevede că „în cazul constatării unei fapte contravenționale, agentul constator nu încheie proces-verbal cu privire la contravenție dacă răspunderea contravențională a fost înlăturată conform art. 19, 21–31¹” [3], respectiv, aplicabil și art. 29 care determină procedura de împăcare a victimei (inclusiv a titularului de drepturi) cu făptuitorul.

Chiar dacă împăcarea părților înlătură răspunderea contravențională, agentul constator până la survenirea acestui moment urmează să realizeze toate acțiunile procesuale, mai ales, cele care nu suferă amânare.

Autorii Trofimov I. și Crețu A. sunt de părere că și în aceste condiții „agentul constator efectuează examinarea cazului, realizând actele de administrare a probelor, cel puțin pentru ca acestea să-i permită constatarea prezenței sau lipsei împrejurărilor care înlătură răspunderea contravențională conform articolelor 20-31 ale CCon. Agentul constator, de fapt și de drept, întreprinde toate actele necesare pentru constatarea faptei contravenționale, necesare, cel puțin, la etapa inițială. E vorba de actele de necesitate urgentă și fără de care nu este posibilă constatarea propriu-zisă a faptei contravenționale. Din șirul acestora fac parte actele de cercetare la fața locului, actele de ridicare a bunurilor utilizate pentru comiterea contravenției, actele de identificare și audiere a contravenientului și a martorilor, precum și alte acte de necesitate stringentă” [9, p. 226].

Actul procesual final, în cazul când plângerea a fost retrasă de către victimă, prin care agentul constator soluționează cauza contravențională va fi decizia asupra cauzei contravenționale, care este un document procesual, cu numerotație specială, pe un formular tipizat (anexa nr. 4 la Regulamentul cu privire la evidența unică a contravențiilor,

a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții) [10], care la rubrica 15 – soluția asupra cauzei contravenționale, va indica temeiul juridic și cauza de încetare a procesului contravențional.

În cazul dat, vorbim despre o decizie formalizată, însă până la aceasta trebuie să fie o decizie de împăcare a părților, un act volitiv neimpus, primit fără aplicarea diferitor influențe negative asupra victimei, aceasta având libertatea arbitrarului de a alege și a decide în acest sens. Pe de altă parte, agentul constator responsabil de examinarea plângerii sau cauzei contravenționale intentate nu are dreptul să recomande, să influențeze într-un fel sau altul decizia părților, să intervină în procesul de împăcare. La rândul său, făptuitorul nu este obligat să accepte această procedură dacă se consideră nevinovat în comiterea contravenției și dorește să-și demonstreze nevinovăția în cadrul procesului contravențional fiindu-i garantate toate drepturile procesuale în acest sens.

Legislația contravențională nu prevede care sunt condițiile de formă ale înțelegerii dintre victimă și făptuitor de a merge în procedură de împăcare, dar și actul procesual prin care se fixează această înțelegere, însă, în practică, prin analogie se aplică prevederile din Codul de procedură penală care se referă la împăcarea părților.

La fel, apare întrebarea firească – care este momentul până la care victima poate să-și retragă plângerea ca să fie inițiată procedura de împăcare și, respectiv, ca și efect, încetarea procesului contravențional. Codul contravențional nu determină din punct de vedere temporal momentul dat, însă considerăm că acesta poate fi până la momentul examinării de către agentul constator împuternicit a cauzei contravenționale și primirii deciziei ce se impune.

Din analiza prevederilor legale indicate supra stabilim anumite neclarități și dificultăți de aplicare. De exemplu, art. 78 din CCon care sancționează vătămarea integrității corporale (neînsemnată sau ușoară), în toate cele trei alineate, în afară de sancțiunea amenzii, este stabilită și munca neremunerată în folosul comunității sau arestul contravențional.

La rândul său, art. 395 CCon care determină competența instanței de judecată, prevede expres – cauzele contravenționale în care agentul constator propune aplicarea acestor două sancțiuni se examinează exclusiv de către instanța de judecată.

Părerea noastră este că, în primul rând, art. 78 nu trebuie să se regăsească la art. 400, alin. (1) CCon, deoarece Poliția va constata această contravenție, cu ulterioara remitere către instanța de judecată competentă teritorial care va examina cauza contravențională și în dependență de stabilirea vinovăției făptuitorului va aplica sancțiunea sub formă de amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, sau arest contravențional. Din aceste considerente, această contravenție trebuie trecută la alin. (5) al art. 400 CCon.

Argumentele invocate sunt valabile și pentru articolele 104 și 105 CCon care, în afară, de amendă prevăd și munca neremunerată în folosul comunității.

În această ordine de idei, reiese că procedura de împăcare a victimei cu făptuitorul poate fi aplicată nu doar de agentul constator, dar și la etapă examinării cauzei contravenționale în instanța de judecată.

Ce ține de instanța de judecată în sensul art. 462 din CCon, atunci când examinează cauza contravențională, pronunță una dintre cele două soluții: a) privind încetarea procesului contravențional; sau b) cu privire la vinovăția persoanei de săvârșirea contravenției imputate și, după caz, stabilirea sancțiunii contravenționale, aplicarea măsurii de siguranță sau înlăturarea executării sancțiunii.

Instanța reține că condițiile care trebuie verificate în cazul împăcării părților în dosarul penal sunt valabile și pentru procesul contravențional prin prisma jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului. O primă condiție pentru înlăturarea răspunderii penale ca urmare a împăcării este voința părții vătămate și a făptuitorului (bănuțului, învinutului ori inculpatului, în dependență de faza procedurii penale). Inițiativa poate veni de la oricare dintre aceștia. Împăcarea părților constituie un act bilateral, implicând, în mod necesar, acordul de voință al persoanei vătămate și al inculpatului. În această privință, trebuie reținut că împăcarea are un caracter personal și trebuie să fie definitivă, fiind necesar să conțină, în mod clar, acordul de voință al persoanelor care au hotărât să se împace. Împăcarea părților trebuie să aibă loc în fața organului de urmărire penală ori a instanței de judecată. Aceasta poate avea loc prin depunerea unor cereri de către fiecare dintre părți, conform prevederilor art. 344¹ alin. (1) din Codul de procedură penală (în continuare – CPP) ori prin declarații orale, consemnate într-un proces-verbal, întocmit de organul de urmărire penală, iar, după caz, în procesul-verbal al ședinței de judecată. În cea din urmă situație, declarațiile cu privire la voința de a se împăca trebuie să fie semnate de către fiecare parte [11, p. 78-79].

Prin analogie prevederile art. 276 CPP indică expres că urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin. (1), 155, 157, 161, 177, 179 alin. (1) și (2), 193, 194, 197 alin. (1), 204 și 246¹ din CP, precum și al furtului avutului proprietarului săvârșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta [12].

Totodată, în conformitate cu art. 58 CPP victima poate retrage cererea, iar, ca și rezultat în urmă împăcării victimei/părții vătămate cu bănuțul, învinutul, inculpatul, urmărirea penală încetează.

Retragerea cererii în cazurile în care urmărirea penală s-a pornit la cererea prealabilă a victimei constituie în sensul art. 275, pct. 6) din CPP o circumstanță care exclude urmărirea penală. În această situație urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și va fi încetată [13, p. 48].

Împăcarea este personală și produce efect doar dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

Considerăm prevederile date și mecanismul stabilit în legislația procesual penală mult mai explicite decât cele contravenționale, or, sunt stabilite clar consecințele atunci când plângerea victimei nu este depusă și atunci când este retrasă, cât și momentul exact până când victima poate beneficia de acest drept.

La fel, CPP prevede spre deosebire de CCon ce se întâmplă atunci când sunt mai multe victime sau mai mulți făptuitori, respectiv, „în cazul în care, în urma infracțiunii,

au pătimit mai multe persoane, pornirea urmăririi penale se face chiar dacă plângerea prealabilă se înaintează doar de către una din victime. Dacă la comiterea unei infracțiuni au participat mai mulți făptuitori, chiar dacă plângerea prealabilă a fost depusă numai în privința unuia din făptuitori, urmărirea penală se efectuează în privința tuturor făptuitorilor” [12].

Autorul Glavan B. analizând reglementările similare din legislația penală a României menționează: „Retragerea plângerii prelabile are o semnificație asemănătoare cu lipsa plângerii și trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să intervină înainte de soluționarea cauzei printr-o hotărâre judecătorească definitivă; să îmbrace o formă explicită să fie totală și necondiționată, să privească atât spectrul penal, cât și pe cel civil și să nu fie întemeiată pe anumite condiții”. Ce ține de împăcarea părților, același autor specifică că „în literatura juridică românească este definită ca o înțelegere între persoana vătămată și infractor de a pune capăt conflictului născut din săvârșirea infracțiunii, înțelegere care, în anumite cazuri prevăzute de lege, înlătură răspunderea penală a infractorului, iar spre deosebire de lipsa plângerii prelabile sau retragerea acesteia, care sunt manifestări unilaterale de voință, împăcarea părților este un acord bilateral de voință” [7, p. 75], cu toate că consecințele juridice sunt aceleași.

Un alt aspect problematic este legat de repararea prejudiciului, or, după cum am determinat supra, victima este persoana căreia i s-a adus un prejudiciu, iar legislația nu determină și nu impune imperativ, în cazul împăcării părților repararea prejudiciului, fie totală, fie parțială.

Păreră doctrinarilor este că „Potrivit dispozițiilor legale în materie, orice persoană care cauzează altuia un prejudiciu în rezultatul săvârșirii unei contravenții este obligat să-l acopere integral, astfel, asigurând restabilirea situației anterioare a victimei prejudiciului. Autorul unei contravenții cauzatoare de prejudicii este obligat să repare atât prejudiciul patrimonial ce l-a cauzat – prin achitarea unor despăgubiri materiale, cât și prejudiciul nepatrimonial cu toate elementele sale componente – daune morale, constând în dureri fizice sau psihice” [14, p. 94-95].

Articolul 45 CCon este unul general, și vizează, în special, prejudiciul material, parțial cel fizic și practic de loc cel moral. Astfel, conform prevederilor date „Persoana al cărei drept sau interes legitim a fost lezat prin contravenție îl poate apăra prin acțiune civilă depusă conform legislației procedurale civile. Această persoană are în special dreptul la repararea prejudiciului patrimonial și a celui nepatrimonial cauzate prin contravenție” [3].

Aceste prevederi sunt aplicate chiar și atunci când făptuitorul nu este atras la răspundere, inclusiv, în cadrul procedurii de împăcare a părților.

După, prevederile menționate stabilesc că „Soluționând cauza contravențională, autoritatea competentă este în drept, la cererea victimei, să dispună repararea prejudiciului cauzat prin contravenție în cazul în care nu există divergențe asupra întinderii lui” [3].

Însă cum are loc această dispunere, care este actul procesual prin care se dispune, care este obligativitatea executării acestuia nu este stabilit.

În formularul procesului verbal cu privire la contravenție [10], avem rubrică dedicată cu numărul șase, unde este descrisă „fapta contravențională”, fiind indicată și paguba cauzată, la fel, avem mențiunea dată și în decizia privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator, doar că aceste mențiuni despre prejudiciul adus care se fac atunci când este cunoscută mărimea acestuia la momentul întocmirii actelor procesuale menționate nu pot fi considerată dispunere propriu-zisă.

CONCLUZIE

Putem menționa că procedura descrisă, chiar dacă este criticabilă și necesită anumite modificări, constituie o modalitate de soluționare a contravențiilor comise fără atragere la răspundere a făptuitorului. La fel, litigiul/raportul conflictual apărut între părți se rezolvă pe cale amiabilă, nefiind nevoie de intervenția statului prin autoritățile competente de a pune în aplicare mecanismul sancționator.

Am determinat că împăcarea victimei cu făptuitorul poate fi la diferite etape, respectiv, nici nu se ajunge la aceasta atunci când plângerea nu este depusă, iar agentul constatator nu poate iniția cauza contravențională sau atunci când plângerea inițial a fost depusă, procesul contravențional pornit, iar, ulterior prin retragerea plângerii acesta încetează.

Am stabilit că prevederile contravenționale sunt generale și de cele mai multe ori, în practică, se aplică prin analogie prevederile procesual penale. La fel, însăși mecanismul de împăcare a victimei cu făptuitorul are nevoie de anumite modificări și ajustări, prin revizuirea listei de contravenții pentru care poate fi aplicat, condițiile de aplicare, cât și procedura de reparare a prejudiciului cauzat prin contravenție.

REFERINȚE:

1. IONAȘCU, V. Drept contravențional. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2019.
2. GUȚULEAC, V. Tratat de drept contravențional. Chișinău, 2009.
3. Codul contravențional, Legea nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial nr. 3-6 din 16.01.2009.
4. PANTEA, O., ANTOCI, A. Drept contravențional: suport de curs, Chișinău: CEP USM, 2020.
5. Codul penal, Legea nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009, art. 195.
6. TIPA, I. Împăcarea pe cauze penale și consecințele juridico-penale pentru cel vinovat de săvârșirea infracțiunii. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr. 8 (131), pp. 37-40. ISSN 1811-0770.
7. GLAVAN, B. Liberarea de răspundere penală în contextul legislațiilor penale ale statelor europene. În Revista Națională de Drept, nr. 7-8, 2010.

8. Legea nr. 66-XVI din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate. În: Monitorul Oficial nr. 134-137 din 25.07.2008, art. 527.
9. TROFIMOV, I., CREȚU, A. Drept procesual contravențional. Chișinău: Cartea militară, 2017.
10. Hotărârea Guvernului nr. 517 din 22.07.2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții și a Regulamentului cu privire la evidența unică a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții. În: Monitorul Oficial, nr. 267-273 din 26.08.2022.
11. POALELUNGI, M., ș.a. Modele de acte judecătorești în procesul contravențional. Institutul Național al Justiției, Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.
12. Codul de procedură penală, Legea nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial nr. 248-251 din 05.11.2013, art. 699.
13. GHERVAS, M., CIOBANU, V., CATANĂ, T. Ghid practic pentru profesioniști din domeniul justiției „Drepturile victimelor infracțiunilor la reabilitare și compensare, Chișinău, 2022.
14. PANTEA, O., ANTOCI, A. Drept contravențional: suport de curs, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Chișinău: CEP USM, 2023.

N.B. Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor (CONSEJ)” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.